

הַעֲדֹתֵי בְּכֶם הַיּוֹם אֵת הַשְּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ - הַחַיִּים וְהַמֵּתִים לְפָנַי, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבְחֶרֶת, בְּחַיִּים לְמַעַן תִּתְּנָה אִתָּהּ וְיִרְעָדוּ.

A Világ Alkotójának szava szerint - melyet ékes magyar nyelvünkre így fordíthatunk: *tanúként idézve ma meg Eget és Földet, Életet és Elmúlást, mert én elétek helyezem az áldást és az átkot, és ma pedig válasszátok az életet ti önmagatoknak és magzataitoknak.* (M V 30.f 19.v)

A hatodik nap köszöntött be, a Teremtés hatodik napja. Ezékiel. próféta úgy fogalmaz: בְּעֶשְׂרִי לַחֹדֶשׁ, בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה. לְגִלּוֹתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּעֶשְׂרִי לַחֹדֶשׁ (40.fej 1 v), azaz *ez legyen neked Ros Hasáná, az az év feje*. Nála találjuk ezt a kifejezést először. A Dáát Mikrá a következő gondolatot fűzi hozzá: Azért az év feje, merthogy az ember szelleme a fejében létezik. A szív és a fej az két dolog, amely a teremtett embert vezérli. S erre utal az elnevezés. Ros Hasáná az év feje, hogy az embert egész év során a szelleme és a szíve vezérelje.

Salamon király felépíti a szentélyt, írja a *Babiloniai Talmud Sabbath Traktátusa 30 a*, s elkészül teljes pompájában; akkor úgy határozott, hogy az Ő-való parancsa szerint elhelyezi a Szentek Szentélyében a Frigyládát—A Jeruzsálemi Templomban. Utasítást ad a király, hogy a kapu nyitassék föl. Próbálják az örök kinyitni, de a kapu nem mozdul, zárva marad. Megpróbálják erővel felnyitni, a Szentély kapuja nem mozdul. Egészen addig a pillanatig zárva marad, míg Salamon király alázatosan, szerényen oda nem áll, hogy imádkozzék a Jói-tenhez. Az ő édesapja, Dávid király érdemei végett kéri, nyitassék fel a sSzentély kapuja. S ekkor – írja a Talmud – kitárul a bejárata, hogy Salamon király teljesíteni tudja feladatát. A Frigyláda méltó helyre kerüljön.

Így fohászkodunk eleink érdemeire hivatkozva Hozzád, Mindenség Ura, az ítélet napján.

Az év nem telik el úgy, hogy ne imádkoznánk azok lelkéért, testvéreinkért, akik már nem lehetnek itt velünk.... nem telik el úgy év, hogy a Jói-ten törvénye, az elmúlás ne érintené meg valamennyi közösségünket. A két napban, amely a zsidó újév, mindig a lelket megújítandó, a szellemet megerősítendő óráiban meg kell, hogy találja az imádkozó, lélekben kitáruló, gondolkodó ember önmagát.

A zsidó hagyomány körforgásában az ünnepek egymástól elválaszthatatlanok.

A Ros Hasáná-i máriv ima, az esti imádság, ezen belül is az ámidá, a főimádság teljes szövegéből egy hármas fogalmi rendszer hívja fel magára a figyelmünket.

Föl fog csendülni háromszor egy héber szó, .. וּבְכֶן....., a jelentése: tehát. Azt mondja a hagyomány, hogy e kifejezés egy másik ünneppel köt minket össze. A főimádságban három héber fogalom hangzik majd el.

Az első. Uvöchén tén páchdöchá..., azaz *terjeszd ki a te félelmedet*, mert hogy e napon megremegnek az angyalok, ítélet születik az összes teremtett lényről. Ez a Málchujot, azaz a muszáf ámidá első betoldásával köti össze a szöveget idézetünkkel.

A második kifejezés: Uvöchén tén kávod..., azaz *adj tiszteletet*. Ez a Zichronot, azaz a muszáf ámidá második betoldásával köti össze a szöveget citátumunk.

Míg a harmadik: Uvöchén...káosán...tichle..., azaz a *gonoszság tűnjön el, mint a füst*. Ez a Sofárottal, azaz a muszáf ámidá harmadik betoldásával köti össze a szöveget.

S mind e három fogalom abból a héber szóból indul ki, .. וּבְכֶן.....

Tehát azt írja a Talmud egyik jelentős személyisége, Ráv, hogy Eszter tekercsében, amikor Mordeháj bemegy Eszterhez (E 4.f 16.v) és kéri, hogy mentse meg a zsidóságot - merthogy Hámán hatására az uralkodó halálra ítélte a Perzsa birodalomba az összes zsidó közösséget -, akkor Eszter királyné háromszor használja ezt a kifejezést: .. וַיִּבֶן.....*A király elé járulok, tehát akkor valamennyien bőjtöljete, öltsetek zsákot, hamut szórjatok a fejetekre.*

E három dolog a gyásznak és a megtisztulásnak szimbólumai. Ugyanígy, amikor beköszönt Ros Hasáná, a zsidó újév.

Uvöchén tén páchdöchá..... *azaz terjeszd ki az istenfélelmedet.* Ehhez a hagyomány egy szép ágadát társít – olvassuk a *Babiloniai Talmud Sabbath Traktátus VI. 9-ben.*

Rabbi Eliezer két tanítványának jövendőt mond egy csillagjós, hogy meg fognak halni aznap. Köztudott, tórai parancsolat, hogy mi semmilyen varázslóhoz, csillagjóshoz nem fordulunk, mert tórai tilalom van rajtuk.

E két fiatalember jön haza a tanulásból, fát gyűjtöttek, s az út szélén látnak egy idős embert, s kérdezik, hogy tudnak-e valamiben segíteni neki. Válaszol az agg férfi, hogy éhes. Tudnátok-e adni egy kis kenyeret? Előveszik a kenyerüket, és elfelezik, majd hazamennek. S másnap Rabbi Eliezer két tanítványa találkozik a csillagjóssal, s a csillagjós meg van döbbenve, hát ennek a két tanítványnak már nem szabadna, hogy éljenek, mert hogy a csillagok így jóstolták. Mégis élnek. Ekkor hangzik a talmudikus gondolat, *a jó cselekedetekkel az ember még az Elmúlás könyvéből is ki tudja ragadni önmagát, a Jóisten szeretetével pedig belekerül az Élet könyvébe.* Azt mondja a hagyomány, hogy ez nem más, mint az I-tenfélelem, amelynek az alapja a jócselekedet.

A második gondolat: azUvöchén tén kávod..... *adj tiszteletet.* A hatodik nap a teremtés történetében igen különleges, mivel ekkor teremti meg a Világ Alkotója az első embert, Ádámot. Írja a midrás, hogy 36 órán keresztül gyönyörködik az első ember a fényben.

Igen ám, de hát jól tudjuk, hogy a napunk 24 órából áll, általában 12 óra fény, 12 óra sötétség, mégis 36 órán keresztül Ádám a fényben gyönyörködik. Az első ember előtt kirajzolódik a lehetséges életútja, ami hasonlít egy sötét szobához.

Imádkozunk, megtérünk, és jó cselekedeteket gyakorlunk, kérve a Jó-stent, hogy az Élet könyvébe írjon be valamennyiünket. Ádám először látja 12 órán keresztül a fényt, s ezt követi a sötétség. Ebben a sötétségben az ember élete, munkája, bölcsessége, és tettei, mint apró csillagok rajzolnak ki, s a csillagok fényt adnak. Minél több a csillag a sötét éjszakában, annál erősebb a világosság egészen addig a pillanatig, amíg újra felkel a Nap. Ezt jelenti .. Uvöchén tén kávod....., *adj tiszteletet. Adj tiszteletet az ember útjának.*

S a harmadik utolsó gondolat Uvöchénkáosán tichle..... – *a gonoszság tűnjön el, mint a füst.* Olvassuk a Misnában *Bráchot 10 a.*, hogy Rabbi Meir felesége, Brujá a következőt tanította: E két napjában Ros Hasánának a legfontosabb szellemi erő nem más, minthogy a vétek vesszen el, és nem a vétke. Hogy a bűn tűnjön el, és nem a bűnös. Merthogy a tsuvá, a megtérés a Jói-ten számára válaszra lesz érdemes, és fennzen zeng majd föl az égi kórus hangja, és elhangzik a *szólahti*, azaz *megbocsájtok.*

Az emberi élet állandó küzdelmeit az elmúlással a Szentírás talán egyik legmeggrázóbb könyvében fogalmazza meg, Jób könyvében. Jóbból merít erőt az irodalom Madách: Ember tragédiájában, amikor Ádám szájába adja talán az örök hatodik napon a következő szavakat:

„Uram, rettentő látások gyötörnek, és nem tudom, mi bennük a való. Óh, mond minő sors vár reám e szűkhatárul lét-e mindenem.....Karod erős, szíved emelkedett. Végtelen a tér, mely

munkára hív. S ha jól ügyelsz, egy szózat zeng feléd szüntelen, mely visszaint s emel, Csak azt kövesd.” (Madách Imre: Ember tragédiája 15. szín)

Jób könyvének egy különleges, jól ismert mondata, minden nap elhangzik az imáinkban *בְּמִרוֹמָיו*. *עֲשֵׂה*.. *שְׁלֹום*. e három szó jelentése , *aki békét teremt a magasságokban* ...; ám ennél fontosabb a szöveg exegetikai elemzése, Jób, amikor fölneéz, és látja az égitesteket, és érzi önnön jelentéktelenségét, akkor belécsap a felismerés villáma, hogy egy mindent beborító és átható erő, a Jó-i-ten, egyensúlyt teremt még az égitestek között is. S ezért születik meg eme ima rész: *בְּמִרוֹמָיו*. *עֲשֵׂה*.. *שְׁלֹום*. Hogy a Jó-i-ten, aki fenn a magasságokban az égitesteket is irányítani tudja, és harmóniát tud teremteni, ez a végtelen erő adjon nekünk itt, e földi létünkben harmóniát és békét.

Itt, a teremtet világról szól e napon a világ alkotója felé valamennyiünk fohásza. Imádkozunk eltávozott testvéreinkért. Emlékszünk a Kozma utcában, Kecskeméten és Nagykőrösön, szerte a régióban, hogy hányszor kellett szeretett testvéreink testét a koporsóval együtt az utolsó útjára kísérnünk. Hány nehézségünk, hány küzdelmünk volt, és hogy hányszor kellett egymás kezébe kapaszkodni, mert e nélkül nem lett volna tovább....

Imádkozzunk közösségünk teljességéért, gyermekeinkért, időseinkért, asszonyainkért, férfiainkért.

Imádkozzunk a földi lét talán legnagyobb értékeért, hogy egy esztendő múlva ismét a nagykőrösi templom imával szentelt falai közül szálljon a világ alkotója felé a fohász. Szép rabbinikus hagyománynak eleget téve hadd kérjem rátok ősi áldásunk szavait:

Az Örökkévaló őrizzen meg, és áldjon meg titeket.

Fordítsa felénk kegyelmes arcát, sugároztassa ránk kegyelmét.

Fordítsa felénk mennyei orcáját, és adjon a közösségünknek itt, és szerte a világban békét, megértést, nyugalmat, s a Jó-i-ten gazdag áldását.

Adja, hogy így legyen, hogy így lehessen, s erre mondjuk együtt, hogy ámen.